

”Vi har valt den fredliga vägen”

Aliyen Kentawi.

I höst är det 40 år sedan Marockos invasion i Västsahara skedde, en ockupation som avbröt den avkolonisering som Spanien skulle ha genomfört. Sedan 1991 finns en FN-styrka, MINURSO, på plats för att genomföra en folkomröstning om självständighet. Den är skjuten i sank på grund av ett förslaget säkerhetsråd och en tyst omvärld. Polisario har valt diplomati som lösning, men ungdomarna blir alltmer frustrerade.

– Det finns egentligen bara två vägar för att få slut på den marockanska ockupationen, menar Aliyen Kentawi, Polisarios representant i Sverige sedan fyra år. Antingen ett starkt diplomatiskt tryck på Marocko från omvärlden eller en militär konfrontation.

Det tysta stöd som Marocko idag får från omvärlden har lett till att situationen i Nordafrika karaktäriseras av misstro, instabilitet, brist på utveckling på många plan och svaghet. Att Västsaharakonflikten inte är löst är grunden till detta enligt Aliyen Kentawi.

Idag är framför allt ungdomarna i flyktinglägren besvikna och otåliga.

– De har aldrig sett sitt hemland. Många fäder och släktingar är döda. Anhöriga i ockuperat område kan de inte träffa. De vill se ett slut på det här och de vill ha frihet.

– De är mer radikala än oss! De vill inte vara flyktingar längre och situationen är ganska explosiv. Om de inte ser att omvärlden är seriös, är de för en militär lösning.

Aliyen menar att ett svenskt erkännande av den västsahariska republiken är något som skulle kunna lugna ungdomarna och minska kritiken mot Polisarios val av diplomati och en fredlig väg.

I december har Polisario kongress och då

ökar trycket från framför allt ungdomarna.

– Jag vet att det kommer att bli en tuff kongress. Västsaharierna väntar sig att omvärlden ska göra något. Vi har försökt med den fredliga vägen så länge och folk frågar sig: Vad är resultatet av det?

– Vi behöver stöd för det fredliga alternativet. Polisario la ned vapnen 1991. Vi har följt alla avtal. Det vi har gjort är rätt men det har försvagat oss på grund av att FN inte har förmått att försvara sina egna beslut. Och ledarskapet måste följa folkets vilja.

– Terrorismen ökar i Nordafrika, det sker ingen ekonomisk tillväxt. När människor är desperata, kan de välja fel väg. För att undvika extremism är det därför så viktigt att omvärlden bidrar till lösningen. Internationella lagar och folkrätten måste respekteras.

Vi ses på Polisarios enkla kontor i Stockholm. På väggen hänger ett foto från ett möte i slutet av 80-talet mellan dåvarande statsminister Ingvar Carlsson, Polisarios generalsekreterare Mohamed Abdelaziz, Polisariorepresentanterna Mohamed Salem, Salek Seghair och Fadel Ismael. Av dessa tre lever idag bara Salek Seghair. Det stressiga livet som representant i olika länder tär på hälsan. 40 år av ockupation och liv i ett flyktingläger. Vad är det värsta med detta?

– Att familjerna har splittrats och inte kunnat träffas. Några finns i flyktinglägren, andra i ockuperat område, svarar Aliyen Kentawi direkt, och prisar samtidigt de nya sociala medierna.

Självfick han efter 36 år resa till ockuperat område och äntligen träffa bland annat sin gamla mamma. Fem dagar varade det omtumlande besöket, innan det lilla FN-planet återvände till flyktinglägren. Dessa resor har pågått med avbrott sedan 2004, men tusen-

tals västsaharier står fortfarande på väntelistan för att få resa till ockuperat område eller flyktinglägren.

Och människorna är imponerande, berättar Aliyen. De stannar inte kvar utan återvänder – uppmanade av sina släktingar.

När han själv besökte Västsahara spred den marockanska ambassaden i Sverige ut ett rykte att han hade hoppat av och stannat i den ockuperade delen av Västsahara. Ännu ett led i den propaganda som Marocko använder sig av.

Aliyen Kentawis egen historia med Polisario började på riktigt 1975.

– Jag gick mitt första år på universitetet på Kanarieöarna den dramatiska hösten 1975. Samtidigt pågick förhandlingar mellan Spanien och Polisario om en folkomröstning om självständighet. Det vi tyvärr inte visste då var att Spanien samtidigt förhandlade med Marocko om ett övertagande, berättar Aliyen Kentawi.

– Vi hade Internationella Domstolens utslag om rätten till självbestämmande och FN-beslutet om avkolonisering i ryggen, men ändå var det många västsaharier som anade att Spanien skulle förråda oss. Vi visste att de båda grannländerna Marocko och Mauritien förberedde en invasion.

När den marockanska armén så gick in, blev det ändå en chock för befolkningen. Innerst inne hade man hoppats på Spaniens vilja att avkolonisera ”sin” koloni. Aliyen Kentawi är fortfarande nästan förvånad över den styrka och enighet som den västsahariska befolkningen då visade.

– Vi kunde inte acceptera denna invasion – oavsett konsekvenserna, för vi förstod att det skulle krävas många offer.

Tusentals västsaharier flydde i panik ut i öknen vid den marockanska ockupationen 1975.

– Tusentals västsaharier släppte allt för att delta i motståndet. Studenter från universitet i Spanien avbröt sina studier och återvände.

– Vi var omgivna av fiender och hade i princip ingenting. Ändå blev vi varken demoraliserade eller uppgivna. Vi kände oss faktiskt så starka, nästan oöverbärliga.

Befrielseörelsen Polisario Front hade bil-

dats bara två år tidigare, i maj 1973 som en väpnad rörelse mot den spanska kolonialmakten. Hur kunde Polisario nu bygga upp en armé?

– Massor av människor, vanliga civila gick med i Polisario, berättar Aliyen Kentawi. ”Det är bättre att dö än att bli förödmjukad” blev ett slagord och ett vapen. Det är

faktiskt svårt att förklara den här speciella styrkan som många kände, men jag tror att det kan hända i alla samhällen, menar Aliyen Kentawi.

Den marockanska invasionen norrifrån krävde många offer. Unga västsahariska män sköts ned på gatorna. Västsaharier flydde hals över huvud österut i öknen mot den algeriska gränsen. Där bombades flera flyktingläger med napalm av det marockanska flygvapnet. Lösningen blev att Algeriet tillät Polisario att upprätta flyktingläger på algerisk mark.

– Samtidigt som vi stred mot ockupanterna, förberedde vi oss på att skapa en ny stat. Därför skickades inga ungdomar ut i kriget. I stället satsade vi tidigt på utbildning. Under träden i öknen och i flyktingtillvaron började undervisningen. Okunnighet är värre än invasioner. Det var vår politik från början, berättar Aliyen Kentawi.

Samtidigt var det starka reaktioner mot kolonialismen i Afrika. Portugal lämnade sina kolonier.

Det diplomatiska arbetet startade tidigt.

Sverige var ett av de första länder som Polisario besökte. Redan i början av 1976 reste Polisariorepresentanterna Mohammed Salem och Brahim Mokhtar till Sverige, där de fick ett positivt bemötande.

– Marocko skickade som svar ett personligt sändebud till Sverige men möttes av protester, berättar Aliyen Kentawi nöjt.

Den svenska regeringen har ännu inte verkställt det riksdagsbeslut om ett erkännande av Västsahara som fattades 5 december 2012. I stället meddelade utrikesminister Margot Wallström i våras att regeringen gör en översyn av Västsaharapolitiken.

Flera källor uppger att den svenska regeringen är utsatt för ett enormt tryck från andra EU-länder att inte erkänna Västsahara. Marockos främsta partner och permanent medlem i FN:s säkerhetsråd, Frankrike, lär vara ett av dem.

TEXT: LENATHUNBERG
BILDER: SVEN LAMPELL,
POLISARIO FRONT

Svensken Sven Lampell ledde Internationella Röda Korsets räddningsinsats, när Polisario byggde upp flyktinglägren i Algeriet.

Sedan 1975 är flyktingarna totalt beroende av internationellt humanitärt bistånd, framför allt matbistånd från FN.

Redan tidigt beslutade Polisario att satsa på utbildning för befolkningen i lägren. Då var många analfabeter.

Sverige, med Olof Palme som statsminister, var det första land som tog emot en delegation från Polisario 1976 efter ockupationen.